Cum a rescris Pavel mesajul lui Isus

De la morală la ontologie

În Evanghelii, mesajul lui Isus este limpede: omul are deja ceea ce îi trebuie pentru a răspunde lui Dumnezeu – chipul Său. Această asemănare nu este o esență mistică, ci capacitatea morală de a distinge binele de rău și de a trăi în adevăr. Isus nu predică schimbarea naturii umane, ci schimbarea alegerii: întoarcerea la adevăr, la dreptate, la iubire.

Pavel, însă, mută accentul. În scrisorile sale, mântuirea nu mai este revenirea la o viață dreaptă, ci moartea „omului vechi" și nașterea „omului nou" prin Hristos. Asta înseamnă că omul, așa cum este, nu poate fi mântuit decât dacă i se schimbă natura. Este o schimbare de paradigmă: de la morală la ontologie, de la creație la re-creație.

1. Isus și chipul lui Dumnezeu: moralitate ca realitate prezentă

Isus vorbește constant despre „a face voia Tatălui", „a asculta de porunci", „a iubi pe aproapele". Aceste chemări presupun că omul poate alege să trăiască în acord cu adevărul. Nimeni nu i-ar cere unui orb să vadă sau unui surd să audă; la fel, Isus nu ar cere oamenilor să trăiască în dreptate dacă nu ar avea deja în structura lor această capacitate.

În mesajul Lui:

- Pocăința este o alegere morală, nu o transformare ontologică.
- A-L urma pe Isus înseamnă a trăi în adevăr, nu a primi o „natură nouă".
- Judecata finală se face pe baza faptelor, nu pe baza unei „stări interioare" obținute prin credință.

Astfel, „chipul lui Dumnezeu" este prezența continuă a conștiinței morale – puterea de a distinge binele de rău și de a răspunde adevărului.

Înainte ca Isus să își înceapă misiunea publică, Ioan Botezătorul propovăduia același tip de mesaj: „Pocăiți-vă, căci Împărăția cerurilor este aproape". Pocăința, în sensul lui Ioan, nu era o schimbare

de natură, ci întoarcerea omului la dreptate și adevăr. El cerea roade vrednice de pocăință, adică fapte concrete care să dovedească o alegere morală nouă.

Mesajul lui Ioan presupune că omul are deja puterea de a face această alegere – exact ceea ce am identificat ca fiind chipul lui Dumnezeu. În logica sa, Dumnezeu nu cere imposibilul; El cere ca omul să răspundă cu viața sa la adevărul pe care îl cunoaște deja.

Isus nu doar că se botează de la Ioan, legitimând mesajul acestuia, dar își începe predica cu aceleași cuvinte. Această continuitate arată că, în faza inițială, creștinismul era o chemare morală directă, nu un program de schimbare ontologică.

2. Mitul căderii: de la creație la vină ontologică

Filosofia greacă și mitologia orientală au introdus în tradiția biblică ideea „căderii": omul nu a fost creat cu cunoașterea binelui și răului, ci a dobândit-o prin neascultare. Asta rupe legătura dintre creație și moralitate și transformă conștiința într-o vină originară.

Această viziune justifică o teologie a „restaurării" naturii umane: dacă omul este corupt ontologic, atunci are nevoie de o intervenție care să-i schimbe natura. Exact aici se aliniază Pavel.

3. Pavel și schimbarea de paradigmă

Pavel, format în Tars – un centru major al culturii elenistice – preia figura lui Isus, dar o plasează într-o schemă filosofică familiară publicului greco-roman. În epistolele sale, omul nu este doar neascultător, ci „mort în păcat" și incapabil să facă binele. Soluția nu este revenirea la adevăr, ci „răstignirea împreună cu Hristos" și primirea unei „vieți noi".

În logica lui Pavel:

- Mântuirea este schimbare de natură („omul vechi" moare, „omul nou" trăiește).
- Credința este canalul prin care Hristos trăiește în tine – o realitate interioară, ontologică.
- Morala decurge din această nouă natură, nu din decizia liberă a omului.

Aceasta este o mutare radicală față de Isus: chipul lui Dumnezeu nu mai este văzut ca prezent din creație, ci ca restaurat prin Hristos.

4. Universalismul grec și „Hristos cosmic”

Filosofia greacă, mai ales platonismul și stoicismul, promova ideea că adevărul este universal, iar omul trebuie să fie transformat lăuntric pentru a se uni cu acest adevăr. Pavel transpune această schemă în limbaj creștin:

- Isus devine „Hristosul” cosmic, prezent în fiecare credincios.
- Mântuirea devine participare la o realitate interioară, nu doar ascultare de o învățătură morală.
- Adevărul este o stare de ființă („în Hristos”), nu doar o alegere etică.

Această formulă este familiară culturii greco-romane, la fel cum Mahayana a transformat budismul originar într-o doctrină despre „natura de Buddha” prezentă în toți.

5. Paralela cu Mahayana: tiparul se repetă

Budismul inițial predica o cale etică și disciplinară spre eliberare. Mahayana îl transformă pe Buddha într-un principiu cosmic, prezent în fiecare, care trebuie „trezit”. Accentul se mută de pe practică morală pe o realitate interioară latentă.

Exact la fel:

- Isus predică dreptatea și adevărul.
- Pavel îl transformă pe Isus în Hristos cosmic, care trăiește în credincios.
- Mântuirea nu mai este alegere morală, ci „trezirea” unei realități interioare prin credință.

În ambele cazuri, filosofia greacă oferă limbajul și structura pentru această transformare.

6. Ce se pierde prin trecerea de la morală la ontologie

Prin această mutare:

- Responsabilitatea directăa omului este diminuată – dacă natura ta e „rea” și trebuie schimbată, vina e în primul rând ontologică, nu morală.
- Judecata pe fapteeste înlocuită de judecata pe apartenență („în Hristos”).
- Adevărul concreteste înlocuit de o stare mistică invizibilă.

Aceasta schimbă fundamental mesajul inițial: nu mai contează dacă trăiești ca Isus, ci dacă „Hristos trăiește în tine”.

7. De ce este aceasta lucrarea „cornului cel mic”

În Daniel 8, „cornul cel mic” este o putere culturală care „aruncă adevărul la pământ” prin reinterpretare, nu prin distrugere. Filosofia greacă este candidatul perfect: universalizează, ontologizează și interiorizează religia. Pavel, conștient sau nu, aplică acest model credinței în Isus, creând o teologie accesibilă lumii greco-romane, dar diferită de mesajul original.

8. Revenirea la mesajul lui Isus

Dacă vrem să înțelegem creștinismul originar, trebuie să separăm clar:

- Chipul lui Dumnezeu este conștiința morală, dată din creație, nu restaurată prin mântuire.
- Pocăința este alegere morală, nu schimbare ontologică.
- Mântuirea este trăirea în adevăr, nu o stare mistică invizibilă.

Această perspectivă reface legătura dintre creație și moralitate, eliminată de mitul căderii și de filosofia greacă.

Concluzie

Isus a predicat unui om liber, capabil să răspundă adevărului prin alegeri morale. Pavel a predicat unui om prizonier al naturii sale, care trebuie eliberat prin moarte și renaștere ontologică „în Hristos”. Această schimbare nu este doar o nuanță teologică, ci o rescriere completă, în spiritul universalismului grec. Înțelegerea acestei diferențe este esențială dacă vrem să vedem ce a fost cu adevărat la început și cum „cornul cel mic” a reconfigurat mesajul pentru a se potrivi lumii elenistice.